

ikinci baskı

Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları

Geriyatrik Psikiyatri

Temel Kitap

Kitap Yayın Yönetmenleri

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

Işın BARAL KULAKSIZOĞLU

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

1998 yılında Hacettepe Tıp Fakóltesi'nden mezun olduktan sonra Hacettepe Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'nda 1998-2003 arasında uzmanlık eğitimini aldı. 2003 yılından itibaren Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde uzman hekim olarak çalıştı. Burada geriyatrik psikiyatri polikliniğini kurdu ve sorumlu hekim olarak çalıştı. Ankara'da devlete ait huzurevi ve bakımevlerinde konsültan psikiyatri hekimi olarak yaklaşık 10 yıl gönüllü çalıştı. 2008 yılında psikiyatri doçenti ünvanını aldı. 2013-2015 yılları arasında Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde eğitim görevlisi olarak çalıştı. 2015 yılından itibaren serbest hekim olarak muayehanesinde çalışmaktadır. Akademik ve klinik ilgi alanları geriyatrik psikiyatri, psiko-onkoloji, konsültasyon-liyezon psikiyatrisi ve bilişsel davranışçı terapidir.

Işın BARAL KULAKSIZOğLU

Prof. Dr. Işın Baral Kulaksızoğlu 1966 doğumlu olup ilk, orta ve lise eğitimini Konya'da tamamladı. 1990 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakóltesi'nden mezun oldu. 1996 yılında İstanbul Tıp Fakóltesi Psikiyatri Anabilim Dalı'ndan uzman, 1999 yılında aynı bölümde Doçent ve 2004 yılında da Profesör ünvanını aldı. İ.Ü. Psikiyatri Anabilim Dalı Yaşlılık Psikiyatrisi birim kuruculuğu, Türkiye Alzheimer Derneği Başkanlığı, Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi editörlüğü, Türkiye Psikiyatri Derneği Geriyatrik Psikiyatri Çalışma Grubu Başkanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. Geriyatri alanında bakanlıklar, Türk ve yabancı kurum ve kuruluşlar ile ilaç firmaları için danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermiştir. Nöropsikiyatri ve geropsikiyatri başlıca ilgi alanlarıdır.

© 2024 Türkiye Psikiyatri Derneği (*Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında Türkiye Psikiyatri Derneği'nin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.*)

ISBN: 978-625-94011-8-8

TPD Yayınları Sertifika No: 46243

2. Baskı: Ağustos 2024, Ankara

Baskı Adedi: 1000

Kitap Yayın Yönetmenleri

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

Işın BARAL KULAKSIZOĞLU

TPD Yayıncılık Kurulu Adına Kitap Sorumlusu

Ersin UYGUN

Kerem LAÇİNER

Yayın Hizmetleri

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.,

Ziya Gökalp Cad. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara

Tel: (0312) 431 30 62

www.bayt.com.tr

Baskı

Sözkesen Matbaacılık San. ve Tic. A. Ş.

İvedik Organize Sanayi 1518, Sk., Mat-Sit İş Merkezi

No: 2/40, Yenimahalle-Ankara

Tel: 0-312 395 21 10

Matbaa Sertifika No: 49363

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ
GERİYATRİK PSİKİYATRİ ÇALIŞMA BİRİMİ

Geriyatrik Psikiyatri

Temel Kitap

Kitap Yayın Yönetmenleri

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

Işın BARAL KULAKSIZOĞLU

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ

İçindekiler

Yazarlar	vii
Sunuş	ix
Birinci Baskıya Önsöz	x
İkinci Baskıya Önsöz	xi
1.1 Yaşlanma ve Geriyatri	3
<i>Rana TUNA DOĞRUL, Mustafa CANKURTARAN</i>	
1.2 Yaşlılarda Psikiyatrik Değerlendirme	19
<i>Erguvan Tuğba ÖZEL KIZIL</i>	
1.3 Yaşlılarda Nöropsikolojik Değerlendirme	29
<i>Gülbahar BAŞTUĞ, Erguvan Tuğba ÖZEL KIZIL</i>	
1.4 Yaşlılarda Psikiyatrik Bozuklukların Epidemiyolojisi	47
<i>Rifat Serav İLHAN, Erguvan Tuğba ÖZEL KIZIL</i>	
2.1 Yaşlılıkta Deliryum	63
<i>Berker DUMAN</i>	
3.1 Alzheimer Hastalığı	79
<i>Özlem ERDEN AKİ</i>	
3.2 Alzheimer Hastalığı'nda Beyin Omurilik Sıvısı ve Plazma Biyobelirteçleri	101
<i>Kâzım Cibân CAN</i>	
3.3 Alzheimer Hastalığı'nın Tedavisi	115
<i>Özlem ERDEN AKİ</i>	
3.4 Demansa Bağlı Davranışsal ve Psikolojik Belirtiler ve Tedavisi	127
<i>Elçin ÖZÇELİK EROĞLU, Özlem ERDEN AKİ</i>	
3.5 Frontotemporal Demanslar	147
<i>Yavuz AYHAN</i>	
3.6 Parkinson Hastalığı Demansı ve Lewy Cisimcikli Demans	163
<i>Seda KİBAROĞLU</i>	
3.7 Vasküler Demans, Geri Dönüşümlü Demanslar ve Diğer Demans Türler	181
<i>Eda DERLE ÇİFTÇİ</i>	
4.1 Yaşlılıkta Depresif Bozukluklar ve Tedavileri	199
<i>Yusuf SİVRİOĞLU, Sibel ÇAKIR</i>	
4.2 Yaşlılıkta Bipolar Bozukluklar ve Tedavileri	221
<i>Sibel ÇAKIR</i>	
5.1 Yaşlılıkta Şizofreni ve Tedavisi	235
<i>Aykut KARAHAN, Ahmet TİRYAKİ</i>	
5.2 Çok Geç Başlangıçlı Şizofreni Benzeri Psikoz	257
<i>Filiz CİVİL ARSLAN</i>	
5.3 Yaşlılıkta Sanrılı Bozukluk	267
<i>Demet SAĞLAM AYKUT</i>	

6.1	Yaşlılıkta Anksiyete Bozuklukları	279
	<i>Ümut ALTUNÖZ, İhsan AKSOY</i>	
6.2	Obsesif Kompulsif Bozukluk ve İlişkili Bozukluklar	295
	<i>Yasemin HOŞGÖREN ALICI</i>	
6.3	Yaşlılıkta Somatoform Bozukluklar	311
	<i>Serdar Süleyman CAN, Fatma ARKAZ</i>	
7.1	Yaşlılarda Uyku Bozuklukları	323
	<i>Bilgen BİÇER KANAT</i>	
8.1	Yaşlılıkta Cinsel İşlev ve Bozuklukları	343
	<i>Hayriye BAYKAN</i>	
9.1	Yaşlılıkta Alkol ve Madde Bağımlılığı	357
	<i>Abmet KOKURCAN</i>	
10.1	Yaşlılarda Yas	379
	<i>Bilge BİLGİN KAPUCU</i>	
11.1	Yaşlılarda Psikofarmakoterapi	393
	<i>Ayşe Gökçen GÜNDOĞMUŞ, Semra ULUSOY KAYMAK</i>	
11.2	Yaşlılarda Kullanılan Antidepresan İlaçlar	407
	<i>Ayşe Gökçen GÜNDOĞMUŞ, Semra ULUSOY KAYMAK</i>	
11.3	Yaşlılarda Kullanılan Antipsikotikler ve Duygudurum Düzenleyiciler	431
	<i>Ayşe Gökçen GÜNDOĞMUŞ, Semra ULUSOY KAYMAK</i>	
11.4	Yaşlılıkta Somatik Tedaviler	451
	<i>Evrım ÖZKORUMAK KARAGÜZEL</i>	
12.1	Yaşlılarda İstismar ve İhmal	467
	<i>Gülfizar SÖZERİ VARMA</i>	
13.1	Geriatrik Olgularda Adli Tıbbi Yaklaşım	483
	<i>Birgül TÜZÜN, M. Şevki SÖZEN</i>	
	Konu Dizini	499

Yazarlar

İhsan AKSOY, *Uzm. Dr.*

Atatürk Sanatoryum Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Bölümü, Ankara
<https://orcid.org/0000-0001-8426-2072>

Umur ALTUNÖZ, *Uzm. Dr.*

Klinikum Region Hannover Psychiatrie Wunstorf, Wunstorf, Niedersachsen, DE
<https://orcid.org/0000-0003-1966-8521>

Fatma ARKAZ, *Uzm. Dr.*

Psikiyatrist, Serbest Hekim, Antalya
<https://orcid.org/0009-0001-3592-4161>

Yavuz AYHAN, *Prof. Dr.*

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0001-6076-051X>

Gülbahar BAŞTUĞ, *Psk.*

Ankara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
<https://orcid.org/0000-0001-9530-1540>

Hayriye BAYKAN, *Doç. Dr.*

Psikiyatrist, Serbest Hekim, Balıkesir
<https://orcid.org/0000-0002-3288-2269>

Bilgen BİÇER KANAT, *Uzm. Dr.*

Psikiyatrist, Serbest Hekim, Bursa
<https://orcid.org/0000-0003-0920-0191>

Serdar Süleyman CAN, *Prof. Dr.*

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği
<https://orcid.org/0000-0003-1025-3717>

Kazım Cihan CAN, *Doç. Dr.*

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-1547-0040>

Mustafa CANKURTARAN, *Prof. Dr.*

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Geriatri Bilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-8213-7515>

Filiz CİVİL ARSLAN, *Prof. Dr.*

KTÜ Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-5837-0691>

Sibel ÇAKIR, *Prof. Dr.*

Babçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-4202-2246>

Eda DERLE ÇİFTÇİ, *Doç. Dr.*

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-2122-1016>

Berker DUMAN, *Doç. Dr.*

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Konsültasyon-Liyezon Psikiyatrisi Bilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0001-9807-8989>

Özlem ERDEN AKİ, *Prof. Dr.*

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-8452-9416>

Ayşe Gökçen GÜNDOĞMUŞ, *Doç. Dr.*

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Etlük Şehir Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği
<https://orcid.org/0000-0002-1594-7542>

Yasemin HOŞGÖREN ALICI, *Uzm. Dr.*

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-3384-8131>

Rifat Serav İLHAN, *Dr., Öğr. Üyesi*

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-4609-3751>

Bilge Bilgin KAPUCU, *Uzm. Dr.*

Psikiyatrist, Serbest Hekim, Ankara
<https://orcid.org/0000-0002-5904-4986>

Aykut KARAHAN, *Dr. Öğr. Üyesi*

KTÜ Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0001-7028-9362>

Seda KİBAROĞLU, *Uzm. Dr.*

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-3964-268X>

Ahmet KOKURCAN, *Doç. Dr.*

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği
<https://orcid.org/0000-0002-5763-2506>

Elçin ÖZÇELİK EROĞLU, *Doç. Dr.*

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-2447-7263>

Erguvan Tuğba ÖZEL KIZIL, *Prof. Dr.*

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Yaşlılık Psikiyatrisi Birimi
<https://orcid.org/0000-0001-9657-1382>

Evrım ÖZKORUMAK KARAGÜZEL, *Prof. Dr.*

KTÜ Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Trabzon
<https://orcid.org/0000-0002-0734-5437>

Demet SAĞLAM AYKUT, Doç. Dr.
KTÜ Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0002-8432-3290>

Yusuf SİVRİOĞLU, Doç. Dr.
Psikiyatrist, Serbest Hekim, Bursa
<https://orcid.org/0000-0001-6494-4412>

M. Şevki SÖZEN, Prof. Dr.
Beykent Üniversitesi Tıp Fakültesi
<https://orcid.org/0000-0003-2533-6400>

Gülfizar SÖZERİ VARMA, Prof. Dr.
Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli
<https://orcid.org/0000-0001-9445-3155>

Ahmet TİRYAKİ, Prof. Dr.
Medicana International Beylikdüzü İstanbul
<https://orcid.org/0000-0001-8923-6869>

Rana TUNA DOĞRUL, Uzm. Dr.
Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Geriatri Kliniği
<https://orcid.org/0000-0001-9470-5113>

Birgül TÜZÜN, Uzm. Dr.
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-4505-472>

Semra ULUSOY KAYMAK, Prof. Dr.
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0003-1711-1391>

Sunuş

Bir uzmanlık derneğinin en büyük zenginliği, mensupları ve alanın ihtiyaçlarını gözeterek mücadele geçmişi ve bunun en önemli yapı taşı olan bilimsel ürünleri ile dolu bir kitaplığı var edebilmesidir. Türkiye Psikiyatri Derneği kitapları, bilimsel bilginin harmanlandığı, psikiyatrik uygulama sınırlarının tanımlandığı, alanında en yetkin bilim insanlarınca kaleme alınan ruh sağlığı alanında uluslararası ölçekte örnek kaynaklardır. Güncellenerek 2. baskısı yapılan Geriyatrik Psikiyatri Temel Kitap'ı da referans bir eserdir ve böylesi bir kitabın hekimler için ulaşılabilir olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur.

Bu eser ile alanın ihtiyacı olan bir kitap daha okuyucusu ile kavuşacak, derneğimizin bilim emekçisi mensuplarınca üretilen her ürün gibi bu kitap da bilimsel zenginliğimizi daha da perçinleyecektir.

Bu kıymetli eserin hazırlanmasında emeği geçen bilim, dayanışma ve etik adına bilgilerini bizlerle buluşturan meslektaşlarım olan yazarlara, editörlere ve derneğimizin yayıncılık kuruluna Merkez Yönetim Kurulumuz adına şükranlarımı sunuyorum, bu kitabı tutan ellere, tüm bilim sevdalarına yeni bilgilerin kapısını açacak keyifli okumalar diliyorum.

Ejder Akgün YILDIRIM

Türkiye Psikiyatri Derneği Başkanı

Birinci Baskıya Önsöz

Sevgili Meslektaşlarımız,

Ülkemiz giderek yaşlanmaktadır.; 1990 yılında 65 yaş üstü nüfus oranı %4,3 iken 2018'de bu oran % 8,7'ye yükselmiştir ve 2025 yılında beklenen yaşlı nüfus oranı ise %11'dir. Türkiye'de 2018 yılında yaşam süresi 78 yıl iken, 2025'te beklenen yaşam süresi 79,6 yıldır. Bu bilgi bize dünyada da olduğu gibi ülkemizde yaşlılara yönelik hizmet ve bakım gereksinimlerinin artacağını gösteriyor

Yaşlılık dönemi bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik birçok değişime maruz kaldığı bir süreçtir. Geriatri, yaşlılarda sağlık sorunlarının önlenmesi, teşhisi ve tedavisi; yaşlı sağlığını etkileyen dış sistemler ve koşullar gibi tüm yaşlanma süreci ile ilgilenen tıp alanıdır. Değişen bu demografik yapıyla beraber, dünyada ve ülkemizde geriatrik sendromlar ve yaşlılarda görülen psikiyatrik bozuklukların da artması söz konusu olacaktır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 60 yaş ve üzerindeki yaşlı nüfusun yaklaşık %15'inin psikiyatrik bir bozukluk yaşadığı bildirilmiştir. Yaşlanan bireylerde tıpkı çocukluk çağında olduğu gibi yaşa özel hastalıklar da ortaya çıkmakta gerek teşhis yöntemleri gerekse tedavi genel psikiyatrik yaklaşımdan farklılıklar içermektedir

Yukardaki bilgiler ışığında, psikiyatri uzmanları için ve psikiyatri uzmanlık eğitimi sürecinde, geriatrik psikiyatrinin giderek artan şekilde önem kazanacağı açıktır. Bu konuda Türkiye Psikiyatri Derneğinin yaptığı bir araştırmada; psikiyatri asistanlarının, uzmanlık eğitiminde eksik gördükleri alanların en başında geriatrik psikiyatri geldiği ortaya çıkmıştır.

TPD Geriatrik Psikiyatri Çalışma Birimi olarak, Türkçe yazılmış bir temel kaynak kitap eksikliğini gidermek amacıyla bu kitabı ortaya çıkardık. 29 bölüm ve 33 yazar tarafından yazılan, yaklaşık 460 sayfalık bu kitabın geriatrik psikiyatri alanında, Türkiye'de, özellikle uzmanlık eğitimi sırasında ve tabii ki sonrasında da okunabilecek bir temel başucu kitabı olmasını temenni ediyoruz.

Geriyatrik Psikiyatri Çalışma Birimi adına

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

Işın BARAL KULAKSIZOĞLU

İkinci Baskıya Önsöz

Sevgili Meslektaşlarımız,

Yaşlılık dönemi bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik birçok değişime maruz kaldığı bir süreçtir. Geriyatri, yaşlılarda sağlık sorunlarının önlenmesi, teşhisi ve tedavisi; yaşlı sağlığını etkileyen sosyoekonomik koşullar gibi yaşlanma süreci ile ilgilenen tıp alanıdır. Değişen demografik yapıyla beraber, tüm dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus oranının artmasıyla psikiyatristler olarak daha çok yaşlı hasta ile karşılaşacağız. Dünya Sağlık Örgütü tarafından 60 yaş ve üzerindeki yaşlı nüfusun yaklaşık %15'inin psikiyatrik bir bozukluk yaşadığı bildirilmiştir.

Yukardaki bilgiler ışığında, psikiyatri uzmanları için ve psikiyatri uzmanlık eğitimi sürecinde olan asistanlar için geriyatrik psikiyatrinin giderek artan şekilde önem kazanacağı açıktır. Türkiye Psikiyatri Derneği'nin yaptığı bir araştırmada psikiyatri uzmanlık eğitimi sırasında yetersiz eğitim alınan alanların en başında geriyatrik psikiyatrinin geldiği ortaya çıkmıştır.

Geriyatrik Psikiyatri Çalışma Birimi olarak, Türkçe yazılmış bir temel kaynak kitap eksikliğini gidermek amacıyla 2020 yılında bu kitabın ilk baskısını yayımladık. İki bin yirmidört yılında da otuz bölüm ve otuz dört yazarla yenilenmiş 2. baskısını sizlere sunuyoruz. Yaklaşık 600 sayfalık bu kitabın geriyatrik psikiyatri alanında, Türkiye'de, özellikle uzmanlık eğitimi sırasında ve tabii ki sonrasında da tüm meslektaşlarımız tarafından okunabilecek bir temel başucu kitabı olmasını temenni ediyoruz.

Geriyatrik Psikiyatri Çalışma Birimi adına

Eylem ŞAHİN CANKURTARAN

Işın BARAL KULAKSIZOĞLU

Bölüm - 1

GERİYATRİ KAVRAMI VE GERİYATRİK DEĞERLENDİRME

Bölümü Yayına Hazırlayan: **Erguvan Tuğba ÖZEL KIZIL**

1.1

Yaşlanma ve Geriyatri

Rana TUNA DOĞRUL, Mustafa CANKURTARAN

Yaşlanmanın Tanımı

Yaşlanma, kalıtsal yapının ve dış etkenlerin de katkısıyla hücredeki biyokimyasal etkimelerden başlayarak, hücre, doku, organ ve vücut düzeyindeki işlevlerin azalması olarak tanımlanabilir. Yaşlanma kronolojik, biyolojik, ekonomik, sosyal, psikolojik yaşlanma alt tiplerine ayrılabilir. Yaşamı dört evrede incelemek mümkündür (Arıoğul 2006).

Embriyolojik gelişim: Spermin yumurtayı dölediği andan başlayıp doğuma kadar olan evre

Büyüme: Doğumdan ergenliğin sonuna kadar olan evre

Olgunluk: Ergenlikten itibaren bireyin işlevlerinin maksimuma ulaştığı evre

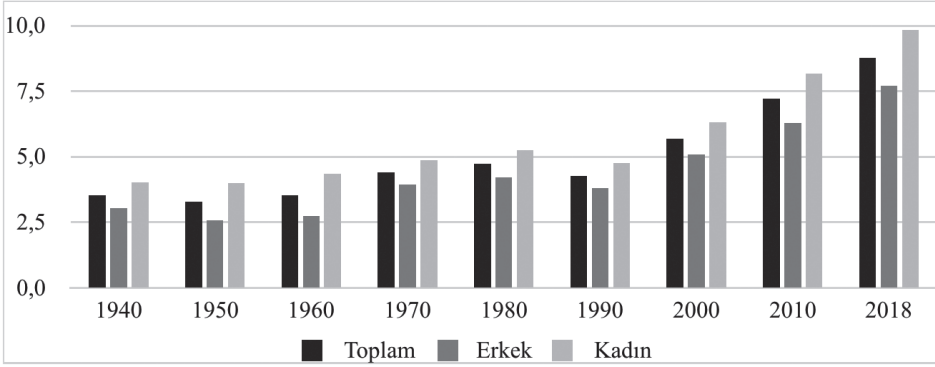
Yaşlılık: Vücudun yapı ve işlevlerindeki dönüşü olmayan bozulmaların görüldüğü ve yaşamın ölümle sonuçlanan son evresidir.

Yaşlanmayı birincil ve ikincil yaşlanma olarak sınıflamak mümkündür. Birincil yaşlanma; yaşlanma sürecine bağlı olarak yapı ve fonksiyonlardaki azalmadır. İkincil yaşlanma ise hastalıklar ve çevresel etkenlerle ortaya çıkan durumdur ve birincil yaşlanmayı hızlandıran bir süreçtir (Arıoğul 2006).

Yaşlanmanın Epidemiyolojisi

İnsanoğlunda yaşlanmama düşüncesi tarihler boyunca hep var olmuştur. Fiziksel yaşlanmanın ileri yaşlara ertelenmesi tıbbın ve hayatın gelişimiyle giderek artmaktadır. Dünya çapında insan ömrü giderek uzamaktadır. Altmış yaş ve üzerindeki dünya nüfusu 2015 yılında 900 milyonken, 2050 yılına gelindiğinde 2 milyar olması beklenmektedir. Son veriler ışığında dünyada 80 yaş üstü 125 milyon insan yaşamaktadır ve 2050 yılında bu sayının 434 milyon olması beklenmektedir (<https://www.who.int>). Türkiye’de nüfus giderek artmaktadır ve bu artış içinde 65 yaş üstü grup önemli yer oluşturmaktadır. Türkiye nüfusu 2010 yılında 74 milyon iken 2018 yılı itibariyle 82 milyona ulaşmıştır. 1990 yılında 65 yaş üstü nüfus oranı %4,3 iken 2018’de

bu oran % 8,7'ye yükselmiştir ve 2025 yılında beklenen yaşlı nüfus oranı % 11'dir. Türkiye'de 2018 yılında yaşam süresi 78 yıl iken, 2025 'te beklenen yaşam süresi 79,6 yıldır. Yıllara ve cinsiyete göre 65 yaş üstü nüfus oranları şekil 1'de sunulmuştur (<http://www.tuik.gov.tr>).

Şekil 1: Yıllara ve Cinsiyete Göre Türkiye'de 65 Yaş Üstü Nüfus Oranı

Yaşlanma Süreci

Yaşlanma evrensel bir konu olmakla birlikte yaşlanma fenotipinde bireysel farklılıklar çok geniş bir yelpaze içinde yer almaktadır. Klinisyenler, normal yaşlanmanın evrensel bir belirteci olmamasından dolayı, beklenen normal yaşlanma süreciyle patolojik değişikliklerin sonucunda oluşan yaşlanmayı ayırmada zorlukla karşı karşıyadır. Yaşlanma ile ilişkili değişikliklerin çoğu, kademeli olarak homeostatik mekanizmaların kaybindan (homeostenoz) kaynaklanmaktadır. Bu kayıplar genellikle yetişkinliğin erken döneminde başlar, ancak geniş çaplı hale gelene kadar bu azalma fonksiyonel olarak önemlilik arz etmemektedir (Kane 2017). Bu durum sadece dinlenme ve bazal parametrelerde değişim şeklinde değil, dış uyaranlara verilen cevapta da kendisini gösterir.

Fonksiyon kaybı, azalmayla birlikte normal sınırlarda kalması nedeniyle, belirli bir seviyeyi geçinceye kadar önemli değildir. Bu nedenle, yaşlı bir insanda bir organın işlevsel performansı iki ana etkene bağlıdır: (1) bozulma oranı ve (2) gereken performans seviyesi. Aslında önemli olan organizmanın dinlenme performansı değil, dış strese nasıl uyum gösterdiğidir. Yaşlılardaki strese cevap verme konusundaki başarısızlık, yaşlı hastalarda birçok hastalığın atipik seyretmesini açıklamaktadır (Kane 2017).

Kas ve kemik kütlesinde yaşlanmayla birlikte azalma söz konusudur. Yağ dokusunun yüzdesi yaşlanmayla artış gösterir. Lipofuksin (yaşlanma pigmenti) hücre düzeyinde tanımlanan yaşlanma belirteçlerinden biridir. Kollajen gibi hücre dışı matriks